

Дворнікова А. Ю.

студентка 1-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗМІСТ ТА ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

З моменту проголошення незалежності України почався тривалий і нелегкий процес реформування законодавства, органів державної влади, органів місцевого самоврядування. В Україні триває судово-правова реформа, яка передбачає докорінні зміни у структурі правоохоронної системи держави, утворення нових органів, серед яких і Державне бюро розслідувань (ДБР), яке стало принципово новим органом.

Діяльність ДБР визначається Законом України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року. Закон визначає Державне бюро розслідувань як центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. Також відповідно до закону, ДБР повинне перебрати на себе майже всі слідчі функції Генеральної прокуратури, проте для здійснення такої процедури може знадобитись багато часу, через низку об'єктивних причин, основною з яких є те, що ДБР — це не один орган влади, а величезний інститут з територіальними органами, спеціальними підрозділами, своїми навчальними закладами і навіть науково-дослідними установами. Для розуміння, загальна чисельність центрального апарату і територіальних управлінь становить до 1,5 тисячі співробітників. У тому числі, слідчі та оперативні підрозділи, співробітники яких повинні набиратися за окремим курсом.

Державне бюро розслідувань у своїй діяльності керуватиметься Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законом України «Про Державне бюро розслідувань» та іншими законами України, а також іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на їх основі.

Керівництво Державним бюро розслідувань здійснює Директор Державного бюро розслідувань, який призначається на посаду Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до подання комісії з проведення конкурсу на зайняття посади директора Державного бюро розслідувань. Указом Президента України 22 листопада 2017 року директором Державного бюро розслідувань призначений Р. М. Труба. Перший заступник директора та заступник

призначаються на посаду та звільняються з посади директором за поданням Конкурсною комісії.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» визначено вісім принципів-засад, на яких організовується та діє ДБР: верховенства права, законності, справедливості, неупередженості, незалежності, персональної відповідальності, відкритості та прозорості діяльності; політичної нейтральності і позапартійності; єдиноначальності у поєднанні з колективним способом реалізації окремих повноважень.

Основою діяльності ДБР є виявлення, розкриття і припинення злочинів, які пов'язані з діяльністю організованих груп та злочинних організацій. Також розслідування випадків катування та інших злочинів, пов'язаних з жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, поводженням або покаранням, вчинених прокурорами, слідчими (детективами), СБУ, органів внутрішніх справ та працівниками інших правоохоронних органів. Також розслідування особливо тяжких злочинів (за які передбачене довічне позбавлення волі), розслідування злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро та прокурорами спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

ДБР також займатиметься злочинами, пов'язаними із тероризмом, і військовими злочинами, результатом такої діяльності стане те, що військова прокуратура як така припинить свою діяльність.

Проте слід зазначити, що функції бюро за своїми завданнями відрізнятимуться від інших силових структур.

Основним завданням функціонування Державного бюро розслідувань є встановлення та відновлення справедливості у суспільстві шляхом всебічного, неупередженого, об'єктивного розслідування протиправних діянь для того, щоб притягнути винних осіб до відповідальності, незважаючи на їхнє матеріальне становище, зайняту посаду, зв'язки. Даний орган відноситься до системи центральних органів виконавчої влади, який реалізує правоохоронну функцію з метою виявлення, розкриття та запобігання злочинам, що віднесені до його компетенції.

Для забезпечення виконання завдань Державного бюро розслідувань утворюються такі територіальні управління: 1) територіальне управління, розташоване у місті Львові, що поширює свою діяльність на Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську області; 2) територіальне управління, розташоване у місті Хмельницькому, що поширює свою діяльність на Вінницьку, Житомирську, Рівненську, Хмельницьку, Чернівецьку області; 3) територіальне управління, розташоване у місті Миколаєві, що поширює свою діяльність на Кіровоградську, Миколаївську, Одеську області;

4) територіальне управління, розташоване у місті Мелітополі, що поширює свою діяльність на Автономну Республіку Крим, Запорізьку, Херсонську області, місто Севастополь; 5) територіальне управління, розташоване у місті Полтаві, що поширює свою діяльність на Дніпропетровську, Полтавську, Сумську, Харківську області; 6) територіальне управління, розташоване у місті Краматорську, що поширює свою діяльність на Донецьку і Луганську області; 7) територіальне управління, розташоване у місті Києві, що поширює свою діяльність на місто Київ, Київську, Черкаську та Чернігівську області.

Державне бюро розслідувань має відповідати наведеним нижче міжнародним стандартам, які базуються на аналізі практики створення та функціонування спеціалізованих антикорупційних структур у світі, а також положень відповідних міжнародних договорів:

а) незалежність від політичного та іншого незаконного впливу (структурна та операційна автономія, порядок призначення/звільнення керівника і т. ін.);

б) підзвітність органу (регулярне звітування, інформування громадськості тощо);

в) високий рівень професійної підготовки співробітників (конкурсний відбір працівників, їх навчання і т. ін.);

г) наявність достатніх повноважень для ефективної роботи (спеціальні оперативно-розшукові та слідчі заходи, доступ до фінансової інформації тощо);

д) наявність достатніх фінансових та матеріально-технічних ресурсів.

Щодо організації діяльності ДБР, то варто сказати, що бюро матиме 3 управління, що здійснюватимуть досудове розслідування: Перше, Друге та Третє управління організації досудових розслідувань. Така організація управління досудового розслідування може пояснюватися великою кількістю справ, що належать ДБР до розгляду, та забезпеченням незалежності структурних підрозділів ДБР одне від одного. Щодо оперативних підрозділів, то їх 4: Управління супроводження оперативними підрозділами досудових розслідувань, Управління оперативного забезпечення та оперативно-технічних засобів, Управління оперативних розробок, Управління інформаційно-аналітичної розвідки. Таким чином, уже в структурі самого Державного бюро розслідувань можемо помітити певні елементи системи стримування і протидії — між оперативними підрозділами та управліннями організації досудового розслідування. Крім того, до структури Державного бюро розслідувань входять ще 12 відділів та управлінь з метою всебічного розвитку ДБР відповідно до міжнародних стандартів (Управління міжнародного співробітництва та зовнішніх комунікацій), з метою підтримання партнерських стосунків із населенням на

зразок західних країн (Відділ роботи з громадськістю та ЗМІ), з метою ведення статистики задля визначення подальших напрямів розвитку (Відділ організаційно-адміністративного та аналітичного забезпечення), з метою власного контролю над своєю ж діяльністю (Відділ внутрішнього аудиту та Управління внутрішнього контролю) тощо.

Підсумовуючи усе наведене, можна сказати, що на сьогоднішній день Державне бюро розслідувань є правоохоронним органом, що займає важливе місце у правоохоронній системі нашої держави. Звичайно ж, ДБР перебуває у процесі свого становлення і розвитку, адже як у законодавстві, так і у самих принципах діяльності ДБР є ще багато прогалин, що потребують подальшої конкретизації та удосконалення, задля можливості у подальшому виконувати покладені на Державне бюро розслідувань обов'язки та досягати поставлених цілей.

Проте вже зараз можна зробити висновок, що Державне бюро розслідувань є органом, створення якого є суспільно необхідним.

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук *Билиця Ігор Олегович*.

Демідовський А. В.

студент 1-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПЕРЕДАЧА ПОВНОВАЖЕНЬ З ПИТАНЬ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Українська система правоохоронних органів та органів досудового розслідування потребує вдосконалення, зокрема, в частині структурного аспекту цього питання. Для цього орган законодавчої влади — Верховна Рада України забезпечує сприятливі умови відповідного характеру: створює окремі спеціалізовані органи, передає чи надає їм певну низку повноважень, якими вони можуть керуватись під час своєї діяльності.

З моменту здобуття Україною незалежності, було створено низку таких органів, які провадять свою діяльність у конкретно визначених сферах. Проте, постає необхідність створення єдиного слідчого органу. Такі спроби вже мали місце в українській історії (створення Національного бюро розслідувань України, Національної служби роз-